POSTIM ARKIVOR

Trajtimi i personave të ekzekutuar dhe të atyre që vdiqën në duart e shtetit, 1944–1960: Kuadri normativ, tipologjia dhe zinxhiri procedural

SEKSIONI

Kufiri Shkoder

PERIUDHA

1944 - 1944

Trajtimi i personave të ekzekutuar dhe të atyre që vdiqën në duart e shtetit, 1944–1960: Kuadri normativ, tipologjia dhe zinxhiri procedural” , nga S. Mara, O. Besho, L. Ismaili dhe J. Hibo , shqyrton mënyrën se si shteti shqiptar i viteve të para pas Luftës së Dytë Botërore rregulloi në planin ligjor dhe administrativ dënimin me vdekje, ekzekutimin dhe trajtimin e personave që vdisnin në institucionet shtetërore. Studimi mbështetet në dokumente arkivore, vendime gjyqësore, akte normative, korrespondencë administrative dhe rregullore të brendshme, duke rindërtuar zinxhirin procedural nga dënimi deri te organi zbatues. Një vëmendje e veçantë i kushtohet mungesës së dokumentacionit mbi ekzekutimin dhe fatin e trupave, duke analizuar nëse kjo mungesë lidhet me praktikat administrative dhe rregullat e ruajtjes e asgjësimit të dokumenteve.

Trajtimi i personave të ekzekutuar dhe të atyre që vdiqën në duart e shtetit, 1944–1960: Kuadri normativ, tipologjia dhe zinxhiri procedura

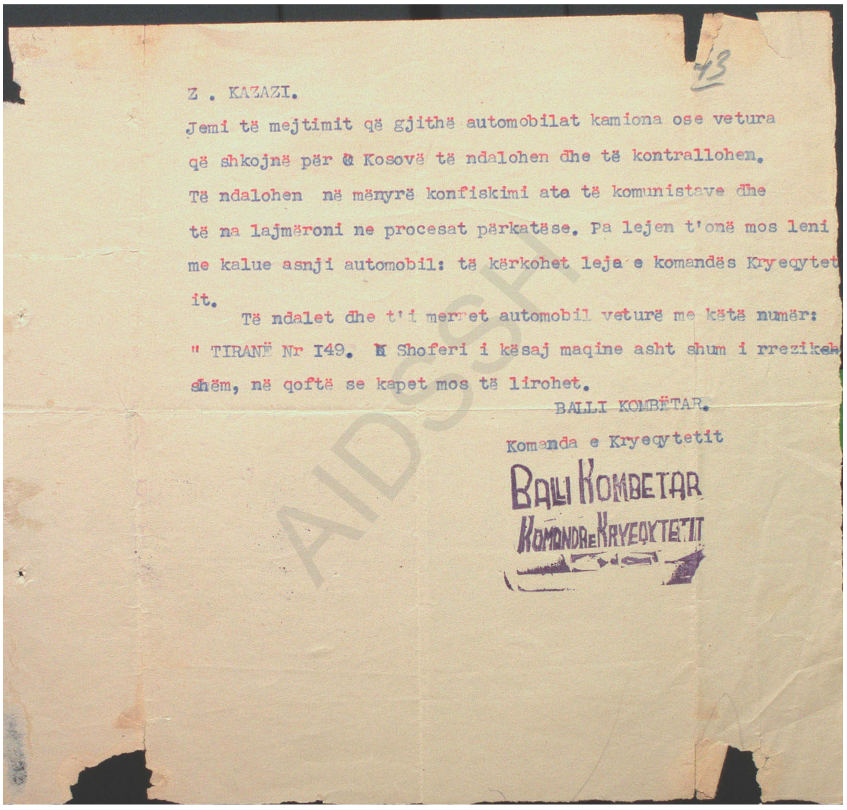
*]:pointer-events-auto R6Vx5W_threadScrollVars scroll-mb-[calc(var(--scroll-root-safe-area-inset-bottom,0px)+var(--thread-response-height))] scroll-mt-[calc(var(--header-height)+min(200px,max(70px,20svh)))]" dir="auto" data-turn-id="request-WEB:532e18bd-8007-453a-8b51-76e0204f8958-0" data-turn-id-container="request-WEB:532e18bd-8007-453a-8b51-76e0204f8958-0" data-testid="conversation-turn-2" data-turn="assistant"> div:has([data-free-thinking-preview-answer=true])+:is(.text-message,.relative:has(>.text-message))]:-mt-2 grow"> div:has([data-free-thinking-preview-answer=true])+:is(.text-message,.relative:has(>.text-message))]:-mt-2" data-streaming-response-group=""> Studimi “Trajtimi i personave të ekzekutuar dhe të atyre që vdiqën në duart e shtetit, 1944–1960: Kuadri normativ, tipologjia dhe zinxhiri procedural” , i hartuar nga S. Mara, O. Besho, L. Ismaili dhe J. Hibo , trajton një nga problematikat më të ndërlikuara të dokumentimit të represionit shtetëror në Shqipërinë e periudhës së pasluftës: mënyrën se si institucionet shtetërore rregulluan, dokumentuan dhe administruan dënimin me vdekje, ekzekutimin dhe fatin e personave që humbën jetën në duart e shtetit gjatë viteve 1944–1960. Në pjesën e parë, studimi analizon kuadrin normativ të viteve 1944–1960 , duke u ndalur te aktet që krijuan strukturën e re gjyqësore dhe ndëshkuese pas vendosjes së pushtetit të ri. Në mënyrë të veçantë shqyrtohen Ligji nr. 21, datë 15 dhjetor 1944, “Mbi sabotatorët e Luftës dhe të pushtetit të popullit”, Ligji nr. 41, datë 23 janar 1945, “Mbi organizimin dhe funksionimin e Gjykatave Ushtarake”, si dhe Ligji nr. 372, datë 12 dhjetor 1946, “Mbi fajet kundra popullit dhe shtetit”. Këto akte, së bashku me dispozitat e Kodit Penal dhe Kodit të Procedurës Penale, përcaktuan kategoritë e veprave, kompetencat e gjykatave, llojet e dënimeve dhe procedurat që ndiqeshin në rastet e dënimeve kapitale. Një element qendror i analizës është rindërtimi i zinxhirit procedural . Dokumentet e shqyrtuara tregojnë se dënimi me vdekje nuk përbënte një akt të izoluar gjyqësor, por kalonte në disa hallka institucionale: nga gjykata që merrte vendimin, te Gjykata e Naltë Ushtarake dhe, në rastet përkatëse, te niveli më i lartë politik, përpara se vendimi t'i përcillej organit që kishte detyrën e zbatimit. Dokumentacioni i vitit 1946, për shembull, mundëson ndjekjen e këtij procesi përmes urdhrave të Prokurorisë, vendimit gjyqësor, përcjelljes për miratim, radiogramit të miratimit dhe komunikimeve të mëvonshme. Studimi i kushton vëmendje të veçantë edhe informacionit që kërkohej pas miratimit të dënimit me vdekje . Radiogramet e viteve 1946 dhe 1947 kërkonin që autoritetet të njoftonin datën e ekzekutimit dhe “vullnetin e fundit” të të dënuarit. Megjithatë, në njësitë arkivore të shqyrtuara nuk është gjetur përgjigjja ndaj kësaj kërkese, çka krijon një ndërprerje të dukshme në zinxhirin dokumentar midis vendimit për ekzekutim dhe dokumentimit të kryerjes së tij. Një tjetër çështje e trajtuar është fati i dokumentacionit dhe i trupave pas ekzekutimit ose vdekjes në institucionet e vuajtjes së dënimit . Studimi evidenton një dispozitë të Rregullores nr. Prot. 01-68, datë 16.10.1965, e cila ndalonte dorëzimin e kufomës së të dënuarit te familja ose të afërmit, me përjashtim të rasteve të deklarimit të pafajësisë pas vdekjes. Po e njëjta rregullore parashikonte që procesverbalet e kontrollit mjekësor dhe procesverbali i mbajtur në vendin e ekzekutimit të ruheshin për tre vjet nga data e ekzekutimit. Në këtë kuadër, studimi bën një dallim të rëndësishëm midis asaj që provohet drejtpërdrejt nga dosjet arkivore dhe asaj që mund të interpretohet në mënyrë analogjike nga rregulloret e mëvonshme . Rregulloret e viteve 1965 dhe 1977 nuk mund të përdoren si provë e drejtpërdrejtë për të gjitha praktikat e periudhës 1944–1960, por ato ofrojnë të dhëna të rëndësishme për ekzistencën e dokumenteve të posaçme që shoqëronin ekzekutimin dhe për mënyrën e administrimit të tyre. Vetë dokumentet e viteve 1946–1947, përmes kërkesave të përsëritura për datën e ekzekutimit dhe “vullnetin e fundit”, dëshmojnë se një procedurë raportimi ekzistonte që në atë periudhë. Përmes këtij dokumentimi,

studimi trajton edhe tipologjinë e personave të dënuar me vdekje , duke u ndalur në rastet e dokumentuara në vendimet e Gjyqit Special të Tiranës dhe të Gjykatës Ushtarake të Shkodrës. Në rastin e Gjyqit Special të 13 prillit 1945 dokumentohen 19 persona të dënuar me vdekje, ndërsa dokumentet e Shkodrës tregojnë se e njëjta strukturë procedurale zbatohej edhe në raste të tjera dhe në nivele të ndryshme shoqërore. Materiali përfshin gjithashtu fotografi identifikuese të disa prej të pandehurve, duke treguar se dokumentimi administrativ ishte i detajuar në fazat e identifikimit dhe të procesit gjyqësor. Në përfundim, studimi vë në dukje se dosjet gjyqësore të shqyrtuara provojnë dënimin me vdekje, miratimin e tij në nivelet përkatëse dhe dërgimin për zbatim, por nuk provojnë drejtpërdrejt kryerjen e ekzekutimit, datën, vendin apo fatin e trupit . Kjo ndërprerje dokumentare lidhet, sipas materialit të analizuar, me faktin se dokumentet që regjistronin ekzekutimin dhe kontrollin mjekësor mbaheshin veçmas dhe i nënshtroheshin rregullave të kufizuara të ruajtjes. Për rrjedhojë, boshllëku dokumentar mbi fatin e personave të ekzekutuar nuk trajtohet thjesht si mungesë e rastësishme në dosje, por si një çështje që kërkon kërkim të mëtejshëm në fondet e organeve që kishin kompetencën për zbatimin dhe dokumentimin e ekzekutimit. _:empty]:hidden">

MEDIA #1

Urdhër i Komandës së Kryeqytetit të Ballit Kombëtar për kontrollin e qarkullimit drejt Kosovës

MEDIA FAQE #1

Z . KAZAZI.

Jemi të mejtimit që gjithë automobilat kamiona ose vetura
që shkojnë për @ Kosovë të ndalohen dhe të kontrallohen.
Të ndalohen në mënyrë konfiskimi ata të komunistave dhe
të na lajmëroni ne procesat përkatëse. Pa lejen t'onë mos leni
me kalue asnji automobil: të kërkohet leja e komandës Kryeqytet
it.
Të ndalet dhe t'i merret automobil veturë me këtë numër:
" TIRANË Nr I49. N Shoferi i kësaj maqine asht shum i rrezikeh
shëm, në qoftë se kapet mos të lirohet.
BALLI KOMBËTAR.
Komanda e Kryeqytetit
BALLI KOMBETAR
KOMANDA E KRYEQYTETIT

Urdhër i Komandës së Kryeqytetit të Ballit Kombëtar për kontrollin e qarkullimit drejt Kosovës

INFORMACION

Urdhër i Komandës së Kryeqytetit të Ballit Kombëtar për kontrollin e qarkullimit drejt Kosovës

LLOJI	DOSJE
TIPOLOGJIA E DOSJES	Formulare
NR.	211
NUMRI I FAQEVE	208

TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.